

Ena vrsta totalitarnega zla

Resolucija o evropski zavesti in totalitarizmu je v isto vrsto zla postavila nacizem z njegovim holokavstom, komunizem z njegovim ljudožerstvom in fašizem z njegovim čaščenjem nasilja.

Ta dokument je lahko nastal šele dvajset let po tem, ko se je z zrušitvijo berlinskega zidu od znotraj sesulo nasilje sovjetske imperialne moči nad vzhodnim delom Evrope, ne da bi bila pri tem udeležena kakšna zunanja sila s svojo uničevalno vojno. Ker pa je vojaški potencial te moči odločilno prispeval k zmagi nad nacizmom in fašizmom, povzročiteljema najbolj uničujoče vojne v zgodovini človeštva, in se je stalinistični komunizem uvrstil med velike zmagovalce te vojne, je ta stran z njenimi podružnicami vred uživala status osvoboditeljev in prvih bojevnikov antifašizma. To se je zgodilo kljub trenutku, znanem kot pakt Ribbentrop-Molotov, v katerem je sovjetska stran prvič pred vsem svetom izdala svoje karakterne sorodnosti z nacizmom v dejanju. V evropski javni zavesti se je zaradi statusa zmagovalcev spregledoval totalitarni značaj stalinističnega terorja na območjih sovjetske politične moči, navzlic njegovim ekscesom, iz katerih se je vse bolj razkrival zli obraz pojavov, sicer značilnih za nacistične in fašistične metode pridobivanja neomejene politične moči. Znamenja tega zla, kot so ideološki (antisemitski ali socialni) rasizem, kult diktatorjeve osebnosti, ekonomija taboriščnega suženjstva, zunajsodni množični pomori, vojaški in policijski teror, sodni umori, predstavljajo značilne skupne lastnosti teh sistemov. Zdi se, kakor da bi bila ta, nova moralna orientacija v gledanju na najbolj samouničujoč del evropske zgodovine mogoča šele, ko se je rusko-boljševiška paradigma, utelešena v sovjetskem imperiju, znašla v položaju poražencev, zavrženih od civilizacij demokracije, podobno kakor njegova totalitarna dvojčka – nacizem in fašizem.

Nastopil je torej trenutek, ko sovjetski imperij s svojo prisilno ekonomijo ni več zdržal oboroževalne tekme v hladni vojni, ki jo je sam sprožil v pričakovanju, da se bo izpolnila prerokba njegove nosilne ideologije, namreč svetovno gospostvo sovjetske oblasti. Ta poraz, to sesutje vase se je pred očmi vsega sveta zgodilo v vsej svoji totalnosti: prineslo je razpad cele skupnosti držav iz njenega prisilnega zavezništva, prineslo je bankrot njegove ekonomije,

kar oboje vsebuje tudi izgubo sposobnosti za obvladovanje njegove strašljive orožarne, sposobne uničenja svetovne civilizacije. Nastala je torej še nevarnost uničujočih vojn med nekdanjimi državami te zaveze, kakor tudi nevarnost proženja notranjih, državljanskih vojn. Tak kaotičen in brezsmiseln razpad sicer slabo delujočega, vendar trajajočega sistema sožitja in produkcije, imenovanega *realni socializem*, je zamajal ves smisel in vsakršno opravičenje neštevilnih žrtev in morja trpljenja, kar ga je bilo zastavljenega za ta projekt v morilskem dvajsetem stoletju. Kaj šele, da bi bilo mogoče najti kakršnokoli opravičenje za goro zločinskih dejanj, storjenih v imenu *kirurške operacije*, kakor je boljševiško revolucijo označil Trocki.

Boljševizem, katerega politično filozofijo je utemeljil *marksizem-leninizem*, je postal epohalna zgodovinska sila s svojo obljubo in tudi napovedjo popolne revolucionarne preobrazbe sveta, v katerem bi bili, če ne drugače, tudi s silo odpravljene nasprotujoči si lastninski interesi socialnih razredov, pač s tem, da bi se z odpravo njihove podlage, zasebne lastnine, za vselej končala tudi zgodovinska doba *izkoriščanja človeka po človeku*. Boljševiki so s tem programom izvedli tudi prevrat, izkoriščajoč razsulo in kaos v eni izmed poslednjih imperialnih tvorb fevdalnega samodrštva, vendar se je izkazalo, da ne morejo obdržati niti oblasti niti izvajati družbenega prevrata drugače kakor s skrajnim terorjem nad večinskim delom prebivalstva.

Boljševiki so sicer pred svetom uprizorili privid, ki naj bi svetu naznanjal svitanje nove epohe, ki naj bi jo obvladovalo razumno načrtovanje, brez muhastih in nepredvidljivih učinkov svobodnega trga ter temu sledečih ekonomskih kriz in vojn. Z uprizoritvijo tega privida se je boljševiška družbena tvorba predstavila kot *prva dežela socializma* ali prva, ki je ne krotovičijo posledice zloma kapitalističnih financ. Svetu pa je ostalo skrito, da »socialistična« ureditev uspešno premaguje občo ohromelost svetovne gospodarske krize s suženjsko, taboriščno ekonomijo, znotraj katere se delo namesto mezde plačuje z golim preživetjem zaslužjenega delavca. Ta privid *dežele, kjer srečo uživata delavec in kmet*, se je tudi uprizoril kot edina rešilna moč, ki se lahko zoperstavlja Hitlerjevemu programu roparskih osvojitvev. Svet pa se je ob tem prividu, ki je z neverjetno predrznostjo vse varal s svojo antifašistično avtoriteto, prebudil z novico, ki je naznanjala, da se vodstvo te srečne dežele pajdaši z nacističnimi kolovodji pri uresničevanju njihovega roparskega programa. Iz zamisli, katere uresničitev je obljubljala pogonska sila boljševiškega nastopa, torej ideologija *marksizma-leninizma*, je dejansko nastala tvorba, ki sploh ne bi mogla biti večje in bolj

kričeče nasprotje od tega, kar je obljubljala. Energija obljube o uresničitvi *brezrazredne družbe in osvoboditve dela* je bila na prizorišču nekdanjega velikoruskega imperija z njegovim fevdalnim, carističnim samodrštvom izkoriščena za zgodovinski vzpon moderniziranega in razširjenega carističnega imperija ter globalne velike sile obenem. Njene produktivne in upravljalske metode se z njenim osvajalskim nabojem vred niso bistveno razlikovale od metod nacistične Nemčije.

Zdelo se mi je potrebno, da uvodoma napišem te vrstice, saj je naša domovina postala prizorišče vdora vseh treh totalitarnih nasilstev, obravnavanih v evropski resoluciji – fašizma, nacizma in komunizma. Naša Primorska je že po italijanski aneksiji ob koncu prve svetovne vojne celo postala prvo prizorišče, kjer je italijanski fašizem kot prvi vzorec totalitarne oblasti preizkušal moč svoje barbarske brezobzirnosti z rasističnim raznarodovanjem peščice avtohtonega slovanskega življa na ozemlju, ki si ga je pridobil kot vojni plen. Ob napadu na Jugoslavijo se je oblast fašistične arogance razširila še na osrednji del Slovenije, vendar je še hujše totalitaristično zlo prišlo na naša tla z »nacistično tiranijo, ki je pripeljala do holokavsta in širjenja totalitarnih in nedemokratičnih komunističnih režimov v Srednji in Vzhodni Evropi«, kakor stoji v omenjeni resoluciji. Zakaj zlo, kakršnega je prinesla nacistična okupacija gorenjskega in štajerskega dela Slovenije, namreč takojšnje ukinjanje vseh znamenj slovenstva, razseljevanje zavednih Slovencev v daljne kraje, vpoklic za orožje sposobnih Slovencev v nemško vojsko, skratka ukinjanje Slovencev kot naroda, vse to morje nasilja iz rasistične oholosti je po nacističnem napadu na sedež Komunistične internacionale, sovjetsko Rusijo, priklicalo na naša tla naslednje totalitaristično zlo, teror programirane in režirane socialne (prosovjetske) revolucije, prikrite pod pretvezo slovenskega narodnega odpora. Za te vrste socialno prevratništvo je značilno, da ne izhaja iz kakšnih izvorno zaostrenih domačih socialnih nasprotij, temveč da ga, izkoriščajoč destruktivno naravo tuje okupacije, umetno, s terorističnim izzivanjem, sproži že izdelana domača podružnica »izvoza revolucije« s centralo v tujini.

Nastop tega vojskujočega se socialnega prevratništva na naših tleh se je sicer svetu predstavil kot odporniško gibanje za narodno osvoboditev zoper tujo, raznarodovalno okupacijo in aneksijo, vendar je to dogajanje že na začetku v dejanju izkazovalo neki vzporedni interes, sicer sprva skrbno prikrit z narodnoosvobodilno motivacijo, v nadaljnjem razvoju pa se je ta interes pokazal kot glavna strateška usmeritev. Ker je nacistična okupacijska oblast v svoji zasedbeni coni, torej na Gorenjskem in Štajerskem, s policijskimi

akcijami že v kali zatrla pojave slovenske partizanske gverile pod vodstvom prosovjetskih komunistov, čim se je ta pojavila, se je glavšina teh aktivnosti osredotočila na prostor italijanske okupacijske cone, kjer je okupacijska oblast iz taktičnih razlogov dopuščala nekaj slovenske kulturne avtonomije in kamor se je tudi zatekala množica Slovencev, beguncev pred nemškim terorjem. S tem pa se je tudi razširilo populacijsko in preskrbovalno zaledje ali prostor za nastop oboroženih vstajniških enot, medtem ko so se te možnosti v nemški okupacijski coni močno zožile zaradi razseljevanja slovenskega prebivalstva in naseljevanja kočevskih Nemcev. Nemški in italijanski okupator sta bila pri vsem svojem tesnem vojnem zavezništvu na tem mestu v nenehnem medsebojnem rivalstvu, ki ga je netil za italijansko stran nezadovoljivo rešen spor za delež strateškega slovenskega ozemlja, ki naj bi ji pripadal kot vojni plen. Italijani niso bili prav nič srečni zaradi postopnega nemškega približevanja sredozemskim obalam.

Kot rečeno, je odporniška Osvobodilna fronta, ki se je sicer predstavljala s svojim narodnoosvobodilnim programom ter med Slovenci izvabila množičen odziv, izkazovala še neko posebno vznemirljivo lastnost, namreč prevratno težnjo, ki je merila nič manj kot na fizično uničenje tradicionalnega slovenskega političnega razreda z našega prizorišča, tukaj in zdaj, še zlasti pa tistega njegovega moštva, ki se je lotevalo priprav za vzpostavitev lastne odporniške organizacije. S svojim javnim proglasom iz iztekajočega se leta 1941 je vodstvo Osvobodilne fronte celo prepovedalo sleherno odporniško zbiranje, ki bi nastalo zunaj tega gibanja; vsak tak poskus je bil že vnaprej stigmatiziran kot narodno izdajstvo.

Kakor se vidi iz podatkov, ki jih navaja znamenita Ehrlichova spomenica, je bilo od avgusta 1941 do marca 1942 izvedeno s strani komunističnega terorističnega oddelka VOS (Varnostno-obveščevalna služba Osvobodilne fronte) »več kot sto revolverskih atentatov na nekomunistične Slovence tradicionalne politične smeri pod pretvezo, da so to bili denuncianti in narodni izdajalci«. V pričakovanju, da bo Hitlerjev pohod na Sovjetsko zvezo doživel Napoleonovo usodo v ruski zimi, so vodilni slovenski komunisti verjeli, da se bliža trenutek, ko bo lahko vse zamujeno za prevzem oblasti prosovjetskega prevrata. Lep primer vzorca take miselnosti predstavlja t. i. dražgoška bitka, ko se je sredi zime 1941/42 v gorenjski gorski vasi Dražgoše, takrat že pod nacistično okupacijo, ugneznil oborožen partizanski bataljon. Nacistična vojska je napadla in zavzela vas, jo požgala do tal, pobila 41 vaščanov, preostale pa odgnala v koncentracijsko taborišče. Partizanski bataljon se je umaknil na položaje v bližnjih hribih in se od tam branil, s čimer je neudeleženo vas izpostavil nacističnemu

maščevanju za njihove padle, medtem ko so partizani izginili v širnih gozdovih Jelovice. Tak je bil vzorec, s kakršnim se je napovedovala partizanska komunistična revolucija.

Teror OF pa se je od atentatov na vodilne osebnosti tradicionalnih strank, bivajočih v Ljubljani, razširil na podeželje pod italijansko okupacijo, v t. i. Ljubljansko pokrajino, torej na nižji, mrežni sloj kadra tradicionalnih strank, med katerim so na katoliški strani prevladovali duhovniki; ti so postali tudi najbolj pogoste žrtve političnih umorov iz svoje vrste. Kot odgovor na ta smrtonosni piš so ob začetku velike italijanske ofenzive zoper partizansko prokomunistično gverilo začele vznikati v večjih krajih, najpogosteje v farnih središčih, postojanke protikomunistične milice z domačim moštvenim sestavom, seveda pod pokroviteljstvom italijanskih okupacijskih oblasti.

Za narodnoosvobodilnim naličjem odporniške Osvobodilne fronte se je skrival resnični strateški cilj njenega odločujočega vodstva, komunistične partije, to je doseči ustroj družbe po ruskem oz. sovjetskem vzoru in s tem tudi vključitev Slovenije v sovjetski imperij. Ta načrt pa je bil uresničljiv samo pod pogojem, da je v prvi vrsti predvidel uničenje tradicionalnega slovenskega političnega razreda. Pod pritiskom te grožnje pa se je stran tega političnega razreda iz prvotno zamišljene odporniške koalicije, imenovane *Slovenska zaveza*, sprevrgla v oborožen nastop zoper Osvobodilno fronto pod pokroviteljstvom okupatorjev, zoper katere se je še nedavno snoval odpor. Obe slovenski bojovniški skupini sta se torej predvsem postavili druga proti drugi, medtem ko se je odpor proti tuji zasedbi odmaknil od prvega pomena ali pa je postal zgolj pretveza za našo medsebojno vojno. Karte so se za tradicionalno stran tako usodno premešale, da jih do konca vojne ni bilo več mogoče spraviti v prvotno zastavljeni namen.

Moštva protikomunistične milice so se nekako samogibno, oborožena samo z ročnim orožjem (drugega jim Italijani niso zaupali), ugnezdila za zidovi krajevnih javnih poslopij, kot so šole, občinska središča, župnišča, gradovi in tudi cerkveni zvoniki, torej v popolnem nasprotju s partizansko gverilo, ki se je nenehno gibala na nenaseljenem prostoru in se je izogibala iskanju varnosti za zidanimi utrdbami. Protikomunistični bojovniki so praviloma opravljali enodnevne pohode na kraje pod partizansko zasedbo in se vedno vračali v svoja stalna zatočišča v postojankah. Svoj plen s teh pohodov, bodisi da so to bili zajeti partizanski borci ali ovadeni civilni zaupniki OF, so praviloma privedli v postojanke, kjer so jim sodili, z ustrelitvami ali z izročitvijo okupatorjem, dogajalo pa se je tudi, da so z ujetniki opravili že med potjo na skrivaj. Na začetku, ko partizanska gverila in njena mreža med prebivalstvom na

te vpade še nista bili pripravljene, je *bela garda*, kakor je te bojovnike po ruskem vzorcu zlobno poimenovala komunistična propaganda, zanesla med vrste Osvobodilne fronte dokajšnje razdejanje, še zlasti z lovom na skrite pripadnike zaupniške mreže, razsejane med prebivalstvom. Manj so se oddelki »protikomunistične milice« spuščali v ofenzivne boje s partizanskimi vojaškimi enotami, tudi zaradi močno omejene aktivnosti, kakršno so jim odmerjali njihovi italijanski pokrovitelji. Pač pa so bili veliko bolj aktivni partizani s svojimi napadi na »belogardistične« postojanke, saj so nekatere tudi uničili. Začel pa se je tudi osip sestava partizanskih bojnih enot, na postojanke so se začeli prijavljati prvi ubežniki..

Pojav protikomunističnih postojank, ki so se zasejale po vseh večjih krajih na podeželju Ljubljanske pokrajine (Provincia di Lubiana), je naletel na odobravanje tistega dela prebivalstva, katerega svojce je rdeči teror najbolj prizadel z nekaterimi grdimi umori, pri katerih so se razkrile tudi sledi posebej okrutnih izživljanj nad žrtvami. Posebno težko so bili prizadeti kraji, kjer so bili domači prebivalci popolnoma dosegljivi za obračunavanja te vrste z nasprotniki komunistov, to pa so bili predvsem bolj odročni kraji s katoliško prevlado, iz katerih so italijanski okupatorji umaknili svoje najbolj izpostavljene postojanke in se je tako razširil prostor, kjer je partizanska gverila našla svoja zatočišča in se v tej okolici gibala kot na svojem, tako rekoč »osvobojenem ozemlju«.

Povsem drugače je vznikanje protikomunističnih postojank sprejel tisti del domačega prebivalstva, ki je partizanske bojne nastope doživljal kot dejanja slovenskega narodnega upora zoper navzočnost tuje, Slovincem sovražne vojaške sile na lastni zemlji. Za ta del našega življa, ki se je z navdušenjem in požrtvovalno pripravljenostjo pridruževal podporni mreži Osvobodilne fronte, se je vsako dejanje, storjeno s te strani, sprejemalo kot nekaj, kar je bilo v teh očeh na strani pravičnega. Če so se zlasti s katoliške strani slišala svarila, ki so opozarjala na zlovesči pomen političnih umorov, ki so jih v imenu osvobodilnega gibanja zagrešili komunisti, dejanski gospodarji Osvobodilne fronte, so se ta dejanja v čustvih privržencev te strani še vedno uvrščala na stran pravičnega, torej tistega, kar se nujno dogaja v okviru občega, narodnega boja Slovencev za svobodo. In če se je opozarjalo na komuniste kot na netilce in storilce teh dejanj, se je v smislu doživljanja osvobodilne vojne bolj verjelo propagandi, ki je ta dejanja prikazovala, kot da gre za kaznovanje kolaboracije in s tem tudi »narodnega izdajstva«, kakor so komunisti opravičevali svoj teror nad političnimi nasprotniki, pa tudi uničevanje oboroženih protikomunističnih postojank.

Toda svarila pred totalitarno komunistično uzurpacijo in njeno smrtonosno setvijo, ki se je napovedovala zlasti po vzorcu dogajanja v Španiji in ki bi v normalnejših okoliščinah, brez tuje okupacije, lahko postala odločilnega pomena, so v razmerah splošne uničevalne vojne ostala manj slišna; obveljala so glavna dejstva, kdo je na kateri, »pravi« vojskujoči se strani, kdo proti komu. Za stran Osvobodilne fronte je posebno veljavo pridobilo dejstvo, da so bili komunisti prvi sposobni spremeniti sicer pasivne slovenske nravi v pogonsko silo odpora, vse do odporniških dejanj, in to je bilo tisto glavno, kar je v razpoloženju na tej strani štelo in prevladalo. Komunistična uzurpacija vseh vzvodov politične in vojaške moči v Osvobodilni fronti je v takšnem okolju ostala manj opažena zadeva v manj vidnem, podtalnem dogajanju. V ospredju občega razpoloženja te okolice je bilo hrepenenje po dejanjih, ki naj bi prinesla zmagovit konec vojne »na pravi strani«, po vojni pa Slovincem omogočila njihovo pridruževanje stvari, ki je sebe razglašala za utelešenje družbenega napredka. V krajih, kjer je imela protikomunistična stran največ nedeljene podpore, to je v zaostalih in narodnostno manj ozaveščenih krajih kmečke revščine (Suha krajina, gričevje med Savo in Krko, gorjansko Podgorje), so prebivalci doživljali teror OF z grdimi umori njim bližnjih bolj iz neposredne človeške bližine; kruta delovanja so bila doživeta predvsem kot zločinska dejanja zoper ene izmed njih, ne oziraje se na kakšna »narodna« opravičenja zanje, zato se je v teh krajih zdelo manjše zlo, da so iskali zaščito pri sicer osovraženi, vendar »minljivih« tujcih. Temu razpoloženju se je zdelo manj pomembno, da so si s tem ravnanjem, torej s protiterorističnim uporom pod zaščito tuje okupacije, nakopavali zaničevanje in sovraštvo »osvoboditeljev« ter da se je njihov položaj v veliki vojni naglo pomikal k pogubni, izgubljeni strani.

Neredko se misli, da je zbrana vojaška sila protikomunističnega upora zamudila priložnost, da bi ob razsulu italijanske vojske prestopila na stran odpora, k sodelovanju z zavezniki, s čimer bi se njenemu političnemu zaledju povrnil prvotno zamišljen odporniški značaj, s kakršnim se je ustanovila koalicija tradicionalnih strank pod imenom *Slovenska zaveza*. Znano je, da se je namesto tega ta vojaška sila, kolikor je še ostalo po porazu v Grčaricah in na Turjaku, zatekla pod zaščito naslednjega okupatorja v nekdanji italijanski coni, nacistične Nemčije. Tega razmerja s stranjo, ki se ji je že v tistem času, jeseni 1943, napovedoval neizogiben poraz, se *Slovenskemu domobranstvu*, kakor se je po novem imenovala oborožena formacija protikomunističnega upora na Slovenskem pod nemškim pokroviteljstvom, vse do zadnjega ni uspelo rešiti, kljub poskusom nekaterih bolj daljnovidno mislečih skupin v tem sestavu. Ob koncu vojne se je slovenski domobranski vojski celo

zgodilo, da se je v skupni koloni z že poraženo nemško vojsko umikala v Avstrijo, in ne da bi se zavedala svojega pogubnega položaja v tej družbi, si je iskala novo zaščito pri zmagoviti britanski armadi. V pričakovanju, da bo tudi slednji lahko služila pri pričakovanem merjenju moči s komunistično Titovo vojsko, ki je na zmagoviti strani zasedala ozemlja, za katere je mislila, da ji pripadajo, in tako postavila zaveznike pred dovršena dejstva. Vendar so Britanci povsem nepričakovano večino domobrancev, skupaj z drugimi zatečenimi protikomunističnimi vojskami z območij Jugoslavije, kot kolaborante z okupatorsko stranjo izročili Titovi vojski, ki je bila ideološka in politična podružnica Sovjetske zveze, drugega, nedemokratskega dela velike protifašistične koalicije. S tem so Britanci nagradili umik Titove vojske s Koroške in iz Trsta, in ko se je med veliko koalicijo delil vojni plen, je obnovljena Jugoslavija postala sestavina nedemokratskega dela zmagovalcev, tako pa se je tudi zapečatila povojna usoda večine moštva Slovenskega domobranstva.

Zastavili smo si vprašanje, ali je bil zgodovinski trenutek razsula italijanske vojske na naših tleh v resnici priložnost za strateški prestop protikomunistične oborožene sile na odporniško, s tem tudi zavezniško stran. Če si od bližje ogledamo nastopajoče dejavnike, ki so tedaj določali razmere oziroma možnosti izida na teh tleh, bomo videli, da je bila priložnost za takšen prestop zgolj navidezna, torej realno gledano – nikakršna. Kajti edini način, da bi lahko protikomunisti ta prestop uresničili, bi bil ta, da bi spremenili prvi cilj svojega dotedanjega vojskovanja, torej da bi se odrekli uničenju prokomunistične Osvobodilne fronte in stopili v zavezništvo z njo. To pa bi terjalo tudi privolitev OF v tako razmerje oziroma njeno odstopanje od prvotno zastavljenega vojnega cilja, torej od revolucionarnega uničenja tradicionalne politične strani, kar pa se je izkazalo za popolno utvaro. Poleg tega bi morala protikomunistična stran povsem spremeniti svojo bojno taktiko, kar bi pomenilo, da bi stopila v odporniški boj zoper okupatorje na način gverile. Toda prostor, na katerem bi lahko ustanovili svoje bojišče, torej gozdni masiv zunaj naseljenih krajev, je že zasedala in tudi znala taktično izkoriščati partizanska prokomunistična gverila, obenem smrtni sovražnik *bele garde*, kakor so komunisti krstili svoje nasprotnike.

Že od vsega začetka oboroženega nastopa na našem prizorišču vodstvo odporniške Osvobodilne fronte, se pravi vodstvo KPS, ni kazalo drugačne namere do tradicionalne slovenske politične strani, kakor je bila namera revolucionarne likvidacije, fizičnega iztrebljenja te strani. Nimamo pa nobenega izkaza o tem, da bi to vodstvo kdajkoli ponudilo tradicionalni strani sodelovanje ali združevanje z namenom vsenarnodnega odpora. Bil je

jasno, da bi prokomunistična partizanska gverila v kali zatrla vsak poskus prestopa protikomunistične oborožene sile na stran odpornišva z vstopom na prostor, kjer bi edino lahko razvila svoj način odporniškega bojevanja ali pa v zavezništvu s partizani. Toda do kakršnegakoli poskusa s protikomunistične strani tudi ni nikoli prišlo, ker ni bilo mogoče niti spremeniti cilja vojskovanja niti bojne taktike. Kajti že od vsega začetka je upor zoper komunistični terorizem iskal varno zavetje in način obrambe pred sovražnimi partizani za utrjenimi zidovi in pod zaščito regularne, četudi tuje vojaške moči. V trenutku zloma italijanske zaščitniške vojske so se enote protikomunistične milice nagonsko zatele za zidove turjaškega gradu, medtem ko se je slovenski del *kraljeve vojske v domovini* utrdil za zidovi samotnega kraja sredi kočevskih gozdov, v Grčaricah. Medtem ko so refleksi, pridobljeni v partizanski gverili, velevali, da se v nevarnosti vsakdo zateka v varstvo goščave in da se izogiblje ujetosti v notranjost zidov, so refleksi, pridobljeni v obrambi pred partizanskimi napadi na postojanke vaških straž, velevali k iskanju varnosti in obrambe za utrjenimi zidovi. K tem vztrajnostnim silam, ki so narekovalе vojaško razvrstitev protikomunističnega upora, lahko prištejemo tudi dejstvo, da so se posadke vaških straž navadile delovati zgolj kot pomožna »domača moč« pod zaščito tuje regularne vojske in so se ob njenem odhajanju, ki se je začelo ob kapitulaciji Italije, tudi same začele umikati z odhajajočimi Italijani, namesto da bi jim vzele orožje in opremo ter tudi same postale upoštevanja vredna vojska. Z občutkom, da so ostali v nevarni praznini, ko so se njihove poti z Italijani razhajale, so se vaški stražarji, zbrani za mogočnimi zidovi turjaškega gradu, brez pravega vodstva znašli v stanju, ki je terjalo novo organizacijo oborožene sile in tudi novega zaveznika. Vendar komunistično poveljstvo partizanske vojske v trenutku, ki je bil kakor ustvarjen za strateško spremembo oziroma za pobudo o skupnem nastopu zoper pričakovani nemški poseg v dogodke na tem prostoru, ni videlo v tej situaciji kaj drugega kot priložnost za popolno uničenje domačih nasprotnikov, ki so bili tako lepo zbrani in ujeti v uničujočo past. Partizani so z napadom na Grčarice in Turjak sprožili najčistejšo državljansko vojno, tokrat brez udeležbe tujih vojsk pod tujim poveljstvom. Po uničenju teh dveh postojank in potem ko se pričakovano zavezniško izkrcanje v bližini teh krajev ni zgodilo, vse tisto vojaštvo, kar ga je ostalo po tem porazu, ni videlo druge možnosti za nadaljnje preživetje, kakor da išče zatočišče pri osovraženih Nemcih, edini vojaški sili, ki je bila tisti čas na dosegu roke kot možna zaščita pred ideološko komunistično sovražnostjo in njeno vojaško premočjo. To pa je bilo tisto, na kar je komunistično vodstvo čakalo in s svojim ravnanjem tudi omogočilo; od tedaj naprej je bil njihov sen o fizičnem iztrebljenju protikomunističnega upora še za korak bliže zanesljivemu uresničenju.

Ostaja dejstvo, da je zmaga Osvobodilne fronte namesto možnosti sproščenega narodnega razvoja Slovencev, kakršna se je ponudila z osvoboditvijo izpod tuje, raznarodovalne okupacije, prinesla množično fizično iztrebljenje znatnega dela slovenske populacije s poražene strani državljanske vojne ter s pozicije zmagovalcev na naših tleh prisilno uvedla iz tujine prinesene sovjetske vzorce oblasti. Uvedla je vladavino ene same, totalitarne politične opcije s kultom samodrštva, prinesla je zaplembo vsega gospodarskega potenciala, kolektivizacijo kmetijstva, taboriščno ekonomijo, ideološko duhovno nasilje in policijsko zastraševanje s sodnimi umori. Vodstvo komunistične partije je v trenutku zmage zavrglo vse, kar bi lahko prišteli k izvirnim pridobitvam boja za narodno osvoboditev, na primer vojaško moč slovenske partizanske vojske in z OF že vzpostavljeno slovensko politično avtonomijo – vse te pridobitve so se »prostovoljno« po volji vodstva KPS zlile v enotno jugoslovansko zvezo. To se je zgodilo tako temeljito, da lahko slovenske narodne pridobitve na strani zmage prištejemo k izgubljeni, poraženi strani, tako da je le-ta delila usodo premagane, protikomunistične strani. Saj tem pridobitvam kljub njihovem položaju na zmagoviti strani ni bilo dano, da bi se udeležile v zakonitih političnih telesih. Njihovi zasnutki so bili v kali zatrti in *likvidirani* na stalinističnih sodnih procesih (božični, Nagodetov, dachavski procesi) ter v političnih pogromih zoper Edvarda Kocbeka, najvidnejšega zagovornika pluralističnega značaja OF, in njegove somišljenike. Slovensko komunistično vodstvo je skupaj z jugoslovanskim v celoti, z mrzlično ihto in slepo začelo tako posnemati in uvajati sovjetske vzorce državnega, političnega in gospodarskega ustroja, da je ta vnema začela motiti celo sovjetske vzornike, tvorce te velike čarovnije. Njihovi balkanski varovanci se sploh niso zavedali, na kako nevarno minsko polje se podajajo, ko s slepim posnemanjem metod sovjetske imperialne moči na balkanskem prizorišču izzivajo svoje gospodarje s tem, da jih spravljajo v nevarnost vojnih zapletov z demokratično stranjo sveta.

Ko danes iz polstoletne časovne razdalje zremo na krvavo dramo medsebojnega državljanskega obračuna v boju za oblast v povojni Sloveniji, ne moremo mimo ugotovitve, da se je zmagovita stran tega obračuna, torej prokomunistična Osvobodilna fronta, sama uvrstila v nedemokratični del velike protinacistične koalicije, torej na stran totalitaristične Sovjetske zveze, katere podružnica je postala tudi matična država Slovencev, druga Jugoslavija. Po drugi strani pa ni mogoče zanikati več kot očitnega zgodovinskega dejstva, da se je tradicionalni slovenski politični razred, torej protikomunistična stran naše notranje vojne, zapletel v odkrito vojaško kolaboracijo z okupacijskimi silami, katerih totalitarni značaj je bil prav tako več kot očiten. Vendar v tem primeru, torej na protikomunistični strani, ni videti

tistega, kar je sicer značilno za zmagovito, prokomunistično stran, ki je bila povsem zasvojena z boljševisko-komunistično ideologijo *marksizma-leninizma*, tako da jo je sprejela za svojo življenjsko zvezdo vodnico. Nasprotno namreč na protikomunistični strani ni videti privzemanja duhovne (ideološke) usmeritve tujih, v tem primeru fašističnih in nacističnih pokroviteljev za svoje vodilo, niti ni videti kakega posnemanja njihovih totalitarističnih oblastniških vzorcev, kakršni so se udejanjali v hrvaškem ustaškem gibanju, npr. morilski antisemitski rasizem oziroma holokavst. Kolaboracijo protikomunistične strani s fašistično in nacistično oboroženo silo je ta ista stran doživljala kot začasen zaščitni ukrep za obdobje njune oblasti nad slovenskim ozemljem, le da se je iz tega izvorno taktičnega manevra izcimila strateška pripadnost. Vest in zavest te strani je nespremenjeno ohranila svoj značaj kulturnega slovenstva. Na drugi strani pa ostaja kot neizpodbitno zgodovinsko dejstvo tudi podatek, da si je vodstvo Komunistične partije Jugoslavije pridobilo mandat za izvajanje partijske oblasti v domovini iz središča svoje zaveze, torej iz središča Tretje oz. Komunistične internacionale v Moskvi, in niti ne iz volje članstva v domovini. In ta nelegitimna oblast, delegirana iz tujega središča, je postala vrhovna in tudi edina politična oblast v matični državi Slovencev, v drugi Jugoslaviji.

Ko današnja slovenska parlamentarna večina, ki jo tvori nasledstvo totalitarne enopartijske vladavine komunistične partije, zavrača resolucijo o evropski zavesti, izkazuje s tem tudi nepripravljenost, da bi tudi pri nas z zakonitimi postopki demokratične države, z arhivsko dokumentacijo, izpostavili kritični presoji vsa nedemokratična in nepravna dejanja nekdanje totalitarne države in njeno teptanje človekovih pravic. Za formalnimi telesi parlamentarne demokracije se torej ohranja nasilje enostransko popačene zgodovinske resnice o dogajanjih iz naše polpretekle zgodovine, s čimer se nadaljuje vzdrževanje političnih razmer v stanju latentne državljanske vojne, v nadaljevanju katere je politični nasprotnik ohranjene oblasti partijskega nasledstva izrinjen v vlogo državnega (razrednega) sovražnika, zoper katerega so dovoljena vsa razpoložljiva uničevalna sredstva politične *likvidacije*.

Takšno stanje duha je pri nas nastalo zato, ker del našega političnega razreda, tisti, ki tvori sedanjo vladno koalicijo, še vedno presoja sedanje stanje po vrednostnih vzorcih iz ustanovnih časov Osvobodilne fronte. Takrat, ob Hitlerjevem napadu na Sovjetsko zvezo, politično domovino komunizma Tretje internacionale, katere podružnica so bili tudi slovenski in jugoslovanski komunisti, so se slednji kot edino poklicani začutili gospodarje položaja na

teh tleh in kot prvi ustanovili oboroženo osvobodilno gibanje, h kateremu so pritegnili tudi nekatere somišljenike iz drugih političnih skupin. Zaradi te svoje izvirne prednosti so lahko dve leti pozneje, po izteku stalingrajske bitke, zahtevali in tudi dobili formalno priznanje *sopotniških* skupin, da je Komunistična partija Slovenije (KPS) edino vodilno telo Osvobodilne fronte. S tem prvenstvenim političnim kapitalom je lahko KPS po končani vojni izvedla zlitje slovenskih pridobitev osvobodilnega boja, slovenske partizanske vojske in Osvobodilne fronte kot telesa slovenske politične avtonomije, v jugoslovanski državni unitarizem, hkrati s tem pa začela tudi izvajati program najbolj slepega prenašanja sovjetskih totalitarističnih vzorcev na naša tla.

Petdeset let po ustanovitvi Osvobodilne fronte je neka nova politična skupina, docela zunaj tedanje partijske oblasti in tudi njej navkljub, smela prekršiti prepoved iz leta 1941, po kateri bi katerakoli politična skupina, ki bi zunaj OF ustanavljala lastno osvobodilno gibanje, zagrešila »narodno izdajstvo«. Izbrana skupina iz gibanja *slovenske pomladi* je bila sposobna vzpostaviti oboroženo *manevrsko strukturo*, ki je petdeset let po ustanovitvi OF prinesla slovensko državno osamosvojitvev. Nasledstvo enopartijske in totalitarne oblasti se v obliki vladne koalicije še danes vede, kakor da je še vedno edini gospodar položaja na naših tleh in kakor da še vedno traja njeno osvobodilno prvenstvo iz leta 1941. In kakor da še vedno velja njeno prekletstvo oziroma prepoved ustanavljanja osvobodilnih gibanj zunaj OF (zunaj oblasti partijskega nasledstva), v tem duhu še vedno ni pripravljeno priznati osamosvojiteljem slovenske države njihovega prvenstva oziroma njihove odločilne vloge pri osamosvojitvi slovenske države. To se sicer ni zgodilo prvič, saj je znano, da slovenski komunisti niso bili pripravljene priznati niti protifašističnega gibanja TIGR, tudi prvega v Evropi (vidna osebnost partijskega nasledstva je to gibanje označila kot terorizem), niti niso bili pripravljene priznavati zaslug boja slovenskih prostovoljcev za severno mejo, še posebej pa ne odločilnega dejanja generala Maistra za slovensko pripadnost Maribora. **Kako naj bi torej partijsko nasledstvo priznalo zgodovinsko dejanje slovenske državne osamosvojitve nekemu, recimo nekemu Janezu Janši, ki je to storil temu nasledstvu navkljub?**